

4. Utiokhin I. B. (2020). Dohovir na provedennia klinichnykh vyprobuvan likarskykh zasobiv: pytannia nalezhnoi kvalifikatsii. *Visnyk Luhanskoho universytetu vnutrishnikh sprav – Bulletin of Luhansk University of Internal Affairs, issue 3 (91), 239–249* [in Ukrainian].

5. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16 sichnia 2003 roku № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (data zvernennia: 31 travnia 2021 roku) [in Ukrainian].

Колісник Анна Сергіївна

молодший науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПРН України, Народний депутат України

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА ТА ОПОДАТКУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Автором проаналізовано деякі аспекти правового регулювання сфери оподаткування в умовах цифрової економіки. На підставі розгляду низки актів перспективного законодавства України наголошено на необхідності регламентації дієвих правових режимів оподаткування в цифровій економіці. Констатовано наявність дискусійних аспектів у підходах до регламентації Дія Сіті та Е-резиденства.

Ключові слова: цифровізація, цифрова економіка, оподаткування, Дія Сіті, Е-резиденство.

Kolisnyk Anna

Junior Researcher of the Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovate Development of NALS of Ukraine, State Deputy of Ukraine

DIGITAL ECONOMY AND TAXATION: PROBLEMS OF LEGAL REGULATION

The author analyzes some aspects of legal regulation of taxation in a digital economy. Based on the consideration of a number of acts of perspective

legislation of Ukraine, the need to regulate effective legal regimes of taxation in the digital economy is emphasized. The presence of debatable aspects in the approaches to the regulation of Diya City and E-residence was stated.

Key words: digitalization, digital economy, taxation, Diya City, E-residence.

Наразі одним з чинників світового економічного розвитку є цифрові трансформації. Активний розвиток інформаційних технологій в умовах цифрової економіки викликає необхідність побудови ефективної системи оподаткування відповідно до сучасних тенденцій. Цифрова економіка передбачає задоволення потреб людей можна задовольняти більш компетентно і ефективно, для цього необхідна наявність трьох складових: (1) інфраструктура, або забезпечення доступу до Інтернету, програмне забезпечення та телекомунікації; (2) електронний бізнес, ведення господарської діяльності за допомогою комп'ютерних мереж; (3) електронна комерція, реалізація товарів (послуг) через мережу Інтернет [5, с. 36].

В Україні, як і в інших державах світу, законодавець намагається забезпечити наявність та ефективну взаємодію всіх вказаних складових шляхом реформування існуючих підходів до правового регулювання здійснення господарської діяльності, зокрема, й сфери оподаткування. З цього приводу М. В. Карп слушно акцентує увагу на тому, що формування цифрової економіки є процесом глобальних змін у всіх сферах діяльності, особливо державного управління. Поява в економіці держав новітніх фінансових інструментів, заснованих на цифрових технологіях, вимагає вирішення цілої низки проблем в оподаткуванні. При цьому в оперативному вирішенні питань оподаткування зацікавлена не лише держава, але й платники податків [1, с. 95].

Наразі Верховною Радою України розглянуто два законопроекти, які є взаємопов'язаними, взаємодоповнюючими, і які передбачають законодавче закріплення особливого правового режиму оподаткування для резидентів Дія Сіті у галузі ІТ, строком на 15 років. Йдеться про: проект Закону України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» № 4303 від 02.11.2020 року [4] та про проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Украї-

ні» № 5376 від 14.04.2021 року [3], які прийнято в першому читанні. Вказана законодавча ініціатива передбачає створення особливих (відмінних від діючих) умов ведення бізнесу з метою стимулювання розвитку цифрової економіки, як одного з елементів єдиної економічної моделі України.

На підставі аналізу вищевказаних законопроектів зазначимо деякі аспекти, які, на наш погляд, є дискусійними або такими, що потребують узгодження. Згідно з нормами запропонованих законопроектів строк дії експерименту з розвитку цифрової економіки в Україні встановлюється на 15 років. У той же час у зв'язку із цим постає низка питань: (1) яким чином будуть підводиться підсумки; які критерії оцінки досягнення або недосягнення поставленої стратегічної мети будуть використовуватися; (2) які проміжні результати будуть характеризувати ефективність функціонування встановлених умов. Крім того, за такого підходу буде ліквідовано модель діяльності для фахівців у сфері ІТ через таку організаційно-правову форму як ФОП, що працює на спрощеній системі оподаткування. Законопроекти передбачають, що в умовах дії спеціального режиму Дія Сіті будуть відпрацьовані механізми (інструменти) ліквідації малої приватної ініціативи, які в соціально-економічному та суспільно-політичному сенсах стануть прийнятними для суспільства.

Також існують відповідні застереження щодо використання у термінології поняття «резидент Дія Сіті» - юридична особа, яка відповідно до цього законопроекту набула та, згідно з інформацією у реєстрі Дія Сіті, перебуває в статусі резидента Дія Сіті. Зазначимо, що поняття резидентства стосується правого зв'язку між особою і певною державою (передусім щодо місцезнаходження), що визначає їхні права та обов'язки. Відповідно до ст. 14 п. 14.1.213 ПК України, резидентами є: а) юридичні особи та їх відокремлені особи, які утворені та провадять свою діяльність відповідно до законодавства України з місцезнаходженням як на її території, так і за її межами; б) дипломатичні представництва, консульські установи та інші офіційні представництва України за кордоном, які мають дипломатичні привілеї та імунітет; в) фізична особа – резидент - фізична особа, яка має місце проживання в Україні. З огляду на це, вбачається більш

доцільним для позначення кола осіб, на яких має поширюватися правовий режим Дія Сіті є «суб'єкти, на яких поширюється правовий режим Дія Сіті». Таким чином, аналізовані законопроекти потребують доопрацювання для того, аби у подальшому ефективно застосовувати такі правові норми.

Ще одним доволі цікавим актом перспективного законодавства є проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування підприємницької діяльності електронних резидентів» від 18 берез. 2021 р. № 5270 [2], яким передбачаються доповнення до Розділу XX Перехідних положень Податкового кодексу України Підрозділом 11 «Особливості оподаткування підприємницької діяльності електронних резидентів». Зупинимось на цьому більш докладно. Так, йдеться про встановлення тимчасових (до 31 грудня 2022 року) особливостей та правил оподаткування підприємницької діяльності електронних резидентів-підприємців. В цій ситуації постає цілком логічне питання: яким чином буде врегульовано діяльність електронних резидентів-підприємців після спливу вищевказаного строку. Це питання є принциповим з огляду на подальші процеси цифровізації економіки

Проектом закону встановлюється, що Е-резидентом-підприємцем виступає Е-резидент, який зареєстрований на підставі його заяви через систему «Е-резидент» фізичною особою – підприємцем, та обрав виключно спрощену систему оподаткування, обліку та звітності і ставку єдиного податку, встановлену для третьої групи, яка не передбачає сплату податку на додану вартість. Зазначається також, що Е-резидент-підприємець не може використовувати працю найманих осіб. Також запропоновано закріпити виключний перелік видів господарської діяльності, які Е-резидент-підприємець може здійснювати. Зокрема, йдеться про: 1) видання комп'ютерних ігор (58.21 КВЕД); 2) видання іншого програмного забезпечення (58.29 КВЕД); комп'ютерне програмування (62.01 КВЕД); 4) інша діяльність у сфері інформаційних технологій і комп'ютерних систем (62.09 КВЕД); 5) оброблення даних, розміщення інформації на веб-вузлах і пов'язана з ними діяльність (63.11 КВЕД). Вказаний підхід,

на наш погляд, є конструктивним.

Слід позитивно відзначити пропозиції законодавця встановити спеціальні правила звітування Е-резидентів-підприємців, як інструменту посиленого контролю за своєчасною та правильністю сплати ними податків. Для **Е-резидента-підприємця одночасно з реєстрацією його Е-резидентом-підприємцем в податковому органі створюється особистий електронний кабінет, через який відбувається взаємодія Е-резидента-підприємця з контролюючими органами.** Також проектом закону встановлено, що для цілей оподаткування Е-резидент-підприємць зобов'язаний в інформаційній системі «Е-резидент» в порядку та в строки, встановлені Кабінетом Міністрів України, розмішувати мовою оригіналу та українською мовою: інформацію про відкриття розрахункових рахунків в банку-резиденті України; електронні копії договорів, пов'язаних з веденням господарської діяльності такого Е-резидента-підприємця; електронні копії первинних документів, які підтверджують здійснення господарських операцій такого Е-резидента-підприємця; інформацію про транзакції щодо надходження або списання коштів з банківських рахунків таких Е-резидентів-підприємців; декларації платника єдиного податку тощо.

Підбиваючи підсумки, зазначимо, що запропоновані проектом закону № 5270 новації сприяють оптимізації правил оподаткування окремих суб'єктів господарської діяльності і є позитивними в умовах цифровізації економіки. У той же час темпоральні обмеження дії такого правового режиму вважаємо алогічними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гулькова Е. Л., Карп М. В., Типалина М. В. Налоговые вызовы цифровой экономики. Экономика: проблемы, решения и перспективы. *Вестник университета*. 2019. № 4. С. 89–95.

2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування підприємницької діяльності електронних резидентів: проект Закону України № 5270 від 18.03.2021. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71471.

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: проект Закону України № 5376

від 14.04.2021. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71663.

4. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: проект Закону № 4303 від 02.11.2020. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70298.

5. Чельшева Э. А. Проблемы и перспективы совершенствования налогового регулирования. *Научный вестник Южного института менеджмента*. 2016. № 1. С. 33–39.

REFERENCES

1. Gulkova E. L., Karp M. V., Tupalina M. V. (2019). Nalogovyye vyzovy tsifrovoy ekonomiki. *Ekonomika: problemy. resheniya i perspektivy. Vestnik universiteta – Economics: Problems, Solutions and Prospects. University Bulletin*, 4, 89–95 [in Russian].

2. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta deiakykh inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo osoblyvosti opodatkuvannia pidpriemnytskoi diialnosti elektronnykh rezydentiv: proiekt Zakonu Ukrainy № 5270 vid 18.03.2021. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71471 [in Ukrainian].

3. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo stymuliuvannia rozvytku tsyfrovoy ekonomiky v Ukraini: proiekt Zakonu Ukrainy № 5376 vid 14.04.2021. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71663 [in Ukrainian].

4. Pro stymuliuvannia rozvytku tsyfrovoy ekonomiky v Ukraini: proiekt Zakonu № 4303 vid 02.11.2020. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70298 [in Ukrainian].

5. Chelysheva E. A. (2016). Problemy i perspektivy sovershenstvovaniya nalogovogo regulirovaniya. *Nauchnyy vestnik Yuzhnogo instituta menedzhmenta – Scientific Bulletin of the Southern Institute of Management*, 1, 33–39 [in Russian].